

Heeren. Wij kunnen van heel het Verbondsleven, van het Kerk-leven, het leven in een schijn-wereld maken. Zie Gij hebt lust tot waarheid in 't gemeen, maar ik ben der ijdelheid onderworpen. Doch het arm en ellendig volk, dat bevend vlucht tot den Naam des Heeren als in een Sterken Toren, dat pleit: schoon onze zonden tegen ons geluigen: doe het OM UWS NAAMS WIL, want Gij, HEERE, zijt de WAARACHTIGE, het zal niet beschaamd worden. Want gelijk de hemelen hooger zijn dan de aarde, is Gods Verbondstrouw hooger dan onze ontrouw. HEERE is Zijn Naam!

N. B.

wordt. En op die vraag moet m.i. ontkennend worden geantwoord. Ook hierin is de Confession de la Foy van Guido de Brès niet in strijd met de Heilige Schrift, en indien ze dit was, zou ondergeteekende, d.w.z. prof. Hepp, of dr. Steen, of dr. Vollenhoven, of dr. Dooyeweerd, of dr. Waterink, of dr. H. Bavinck, of dr. J. H. Bavinck, of dr. A. Kuipers, of A. Janse, of nog een ander, zeker niet gearzeld hebben, tegen haar een ernstig gravamen in te brengen.

Het referaat van dr. Dijk kwam uit den kring der Vrije Universiteit (wetenschappelijke samenkomst).

De alarmkreet van prof. Waterink, overgenomen onder dankbetuiging door „De Heraut“, komt weer uit den kring der Vrije Universiteit.

En nu één van beide:

De lijn-dr Dijk van 1920, is goed geweest, of niet goed geweest.

Was ze goed, dan slakte men geen alarmkreten, tenzij men aantoonen kan, dat een bepaalde anthropologische constructie strijdt met de duidelijke bedoeling der confessie. Men zal dan vooraf moeten aantoonen, dat deze werkelijk bedoeld heeft, een wetenschappelijk-overwogen geloofsuitspraak te doen over het (alsdan precies geformuleerde) anthropologisch probleem, dat bij één der bovengenoemde auteurs aan de orde is. Men kan in dat geval wel een jaar of wat studeren, en komt zeker niet klaar vóór de Finnen.

Er zijn dan heel wat problemen aan de orde. De verhouding ziel-lichaam. De verhouding natuur-ik. De verhouding ziel-geest. De verhouding natuur-persoon. De verhouding persoon-ik. De betekenis van persoon, natuur, ik, ziel, geest. Enz. Enz. En niet zou onbillijk zijn den één wel, den ander niet te „behandelen“. Eerlijk duurt het langst.

Is daarentegen de problemstelling van den dr. Dijk van 1920 niet juist geweest, en heeft hij dr. A. Kuiper ten onrechte op het punt van de exegese der confessie inzake de kerk het recht toegekend, zijn nieuwere opinie met haar te verbinden, waarom slaakt men dan in 1940 alarmkreten tegen wie het recht voor zich op-eischen, dat aan dr. Kuiper door dr. Dijk werd toegekend?

Tenzij men mij bewijst, dat de gevallen volkomen ongelijk zijn, wat ik, zoolang men het niet afdoende bewijst, geen moment geloof, moet ik alsdan verklaren: hier klopt iets niet.

In elk geval zou ik de vraag willen stellen: indien men meent, dat dr. Dijk in 1920 geen goede lijn trok, toen hij de eenige resterende kwestie noemde, of de inzichten van dr. Kuiper door de confessie werden uitgesloten, wil men dan mij helpen, indien ik er in slagen mocht, aan te toonen, dat artikel 27 der confessie naar eigen bedoeling en naar het dogmatisch inzicht der reformatoren een anderen kant uitgaat dan de pluriformiteitstheorie van dr. A. Kuiper?

Want met twee maten zal niemand opzettelijk willen meten.

Het zou mij verheugen, indien op deze vraag een duidelijk antwoord kwam.

Volgende week dan nog iets over prof. Waterink's terminologie, gemeten aan de dogmatische inzichten van de opstellers der belijdenis. K. S.

Is volgens de vaders der belijdenis Rome een kerk?

Dr. A. M. Boefinga verklaart in „Parlensch Kerkblad“, dat veien met hem blij zullen zijn, dat de pluriformiteit weer ter tafel gekomen is, wijl immers „onze belijdenis van de kerk het waard is“, en er over deze kwestie volkomen helderheid moet komen.

Op gelukkige wijze heeft hij, teneinde daaraan mee te werken, in zijn orgaan naast elkaar geplaatst het „hoor“ en „wederhoor“. Het eene een uittaling van prof. Dijk, het andere eene van mij.

In het van prof. Dijk aangehaalde stuk wordt opgemerkt, dat Calvin, wiens oordeel ook naar mijn meening voor het verstaan der belijdenis veel waarde heeft, zelfs aan de roomsche kerk den naam kerk niet heeft ontzegd. We lezen:

„Nimmer heeft Calvin aan de roomsche kerk den naam kerk en het praedicaat christelijk ontzegd.“

Behalve Calvin vraagt ook Guido de Brès onze aandacht. Hij is, zooals men weet, de opsteller der Nederlandsche geloofsbelijdenis. Prof. Dijk merkt in zijn referaat „Buiten de kerk geen zaligheid“ op, dat de confessie in art. 28 zich scherp uitdrukt, „maar“, zoo lezen we (57)

„Hier mag niet vergeten worden, dat hij zich in dit artikel speciaal richt tegen de Anabaptisten, en tegenover hen wijst de Nederlandsche Geloofsbelijdenis op de groote betekenis der zichtbare kerk, gelijk ook Calvin heeft gedaan, die haar mater fidelium (moeder der geloovigen, K. S.) noemde, en evenzeer den eisch stelde, dat de geloovigen zich bij haar hebben te voegen. En stel nu, dat De Brès bij dit laatste reeds de Gerefor-

meerde Kerk op het oog heeft gehad, wat in dit artikel niet ligt uitgedrukt, dan gaat hij toch in geen enkel opzicht te ver, wanneer hij den eisch stelt, dat de geloovigen zich bij haar te voegen hebben. Wanneer wij in het instituut, dat God ons schonk, de meest zuivere openbaring zien van het lichaam van Christus, zijn we niet ongeestelijk-exclusief, als we de pretentie voeren, dat ieder, die Christus als Koning erkent, zich bij dat instituut moet aansluiten. De pluriformiteit mag de betekenis van het instituut niet op zij dringen, en wij sluiten daarmee nog niemand van de zaligheid uit.“

✱

Wat nu De Brès betreft, het is uit diens eigen geschriften wel gebleken, dat hij den naam kerk ontzegt aan de Wederdoopers. Hij spreekt in zijn zeer interessante en uiterst leerzame geschrift „De Wortel, den Oorsprong ende het Fundament der Wederdoopers“ (La Racine, source & fondement des Anabaptistes, 1575, de Nederl. vertaling in 1589) de Wederdoopers aldus aan:

„Boven desen, so segt my doch eens, ghy goede lieden, die daer voorgaet ende segt dat uwen roep oprecht ende Wettelyken is, door wien zijn uwe Dienaers beroepen ende gesonden? zijn sy niet van uwer Gemeente beroepen? Ende onze Dienaers, door wien ende van wien meynt ghy datse ghesonden zijn, naedemaal ghy haren roep also versmaet ende versaekt? Ghy weet immers wel, dat sy in haer Ampt ende bedieninghe ghe-roepen zijn door de stemme ende ghemeyne bewillinge der geheelder Ghemeynte: ende naer Vasten, Bidden, ende aenroepinghe des Goddelichen Naems, volghende de Apostolische instellinghe aenghenomen, ende in haren roep, door oplegginghe der handen, bevestight zijn. Wat reden hebt ghy dan om te seggen, dat u Predicanten van Godt geroepen, ende de onsen van der werelt ende van der Menschen beroepen zijn? Wij hebben doch alreede beween, dat uwe Ghemeynte de waerachtige Kerke niet en is: hoe sal dan de be-roepinghe van uwen Dienaren oprecht ende van Godt wesen, welke (segge ick) van onheylige Menschen, lae van verloochenende Christenen be-roepen zijn?“ folio 41 A.

Het citaat is sprekend, want het ontzegt den naam „ware kerk“ aan de Wederdoopers, legt de vraag van de wettheid der ambten voor de conscriptie, en laat zoo zien, dat het niet uit de in een bepaald instituut aanwezige kracht van vroomheid, doch uit de trouw van den ambtdienst (met name der prediking) de kerk zich legitimeeren moet. Uitvoerig heeft De Brès, fol. 37a—38b aangevoerd, dat de wederdoopers op den naam kerk geen aanspraak konden maken. Reden? Dat zij de apostolische leer niet wilden aannemen. „Hierom so bidde ick u, dat ghy doch eens wilt ophouden van lieghen, seggende, dat ghy de waerachtige Ghemeynte Christi zijt. Want soude sulcx waer ende alsoo wesen, soo moest men van den tijden Christi af tot nu toe, altydt Wederdoopers gevonden hebben“ (38a).

Hoe in dit gedachtenraam de Brès over de gereformeerden denkt is gauw te verstaan. Het doet zich ook duidelijk lezen (38a):

Want aengaende ons, wy sullen wel haest ende lichtelick bewijzen connen, dat sichten den tijt der Apostelen tot nu toe de kercke oft ghemeynte altyts geweest zy, die ons geloove ende Godsdiens gehadt ende ghehouden heeft.

Even verder lezen we:

Gaet henen dan ende roemt u noch de kercke Christi te zijne: ghy siet doch openlijken wel het contrarie. Voorts, wat is daer ter weert dat eenichsins dienen mochte om onse leere te verduyseren, ende te bewijzen dat wy de oprochte Gemeente Christi niet en zijn, hetwelck ghy niet en voortgebracht hebt? Ende alle u voornemen en streckt nergens toe dan de Ghemeynte Jezu Christi te scheyden, ende de Godtzalige vergaderinge te verstroyen. Hiermede zijt ghy gelijk den Jerobeam, die een nieuwe Godsdiens ende een Kereke nae zijn goetduncken ende meynlinge oprechtte, om daer door het Volk van der waerachtigher Kercken, welke binnen Jerusalem was, af te scheyden ende te verleyden.

Dat de Brès hier de gereformeerde kerk als de ware aandient, is niet langer twijfelachtig. Later zal hij aantoonen, hoe ook na de scheuring van de 12 stammen in het 10 stammen rijk veel goeds is overgebleven, hoe onder het diepe verval toch de sacramenten hun kracht behielden, wijl God Zijn belofte niet introk en dus een tweede besnijdenis (als equivalent van een tweeden doop) voor de bekommerde geloovigen niet noodig, ja verkeerd was. Ten aanzien van den doop, die onder Rome geschied is geldt hetzelfde. Anders evenwel staat het reeds met het avondmaal, binnen Rome bediend. En wat de vergadering betreft, die onder het pausdom geschiedt, die heet herhaaldelijk vergadering van den Antichrist.

Wat Calvin betreft, men heeft ook van hem vaak soortgelijke uittalingen naar voren gebracht als we met betrekking tot den onder Rome bedienden doop zooeven bij Guido de Brès tegenkwamen. Maar het is niet juist op dien grond te concludeeren, dat Calvin nooit den naam van kerk aan Rome ontzegd heeft. Dat heeft Calvin wel gedaan. In „De Heraut“ is in de dagen van het gravamen-Buizer erop

1) Nous avons desia prouvé que vostre eglise n'est pas la vraye Eglise: comment sera donc la vocation de vos ministres legitime & de Dieu, qui sont appellez par des hommes Apostats? pag. 71.

gewezen dat Calvin in een brief aan Lelio Sozzini over de onder Rome nog aanwezige „sporen“ der kerk zoo waardeerend geschreven heeft. Het is volkomen juist. Maar die brief aan Sozzini is een argumentatie vóór de bewering dat Calvin Rome den naam van kerk niet ontnemen wil. Het is net andersom: Calvin maakt Sozzini op die manier duidelijk, hoe hij het bedoelt, in welken zin het op te vatten is, als hij den naam kerk aan Rome ontzegt. Op de plaats waar ik thans schrijf heb ik de bron niet bij de hand, doch ik ben op aanvraag bereid ze te noemen. Ze is trouwens gemakkelijk te vinden. Men sla in het Corpus Reformatorum maar de correspondentie van Calvin na, de brieven zijn genummerd, de lijst der geadresseerden is alphabetisch te raadplegen. Getroust men zich die kleine moeite, dan zal men dra hebben gezien, dat de door „De Heraut“ geciteerde brief aan Sozzini een tweede, een vervolg-brief was. De eerste, daaraan voorafgaande, zegt letterlijk, dat Calvin Rome den naam van kerk ontzegt (detrahimus). Alleen maar, hij doet dat zóó en zóó, op die endie manier, b.v. met weigering van den herdoop etc. Op die details, die nadere bepalingen van die weigering van den kerk-naam is dan blijkbaar Sozzini teruggekomen, en daarop heeft Calvin dan weer geantwoord in den zooeven gereleverden vervolgbrief. Maar al wat daar in staat, is een nadere concretisering en verduidelijking van de hoofdzak, en van de hoofdstelling: dat n.l. de naam van kerk aan Rome wordt ontzegt.

Wie er voor opkomt, dat men de belijdenis zal uitleggen en verstaan in den klassieken zin (zie wat we elders in dit nummer schrijven), dient met deze dingen wel te rekenen.

Inderdaad, ds. Boefinga: de belijdenis is het waard, dat we op een en ander zorgvuldig letten. Dat kan best gebeuren zonder animositeit. Het is ons samen toch er om te doen, de belijdenis der vaders eerlijk te lezen en te bewaren.

K. S.

Paleisrevoluties.

Wat is een paleisrevolutie? Volgens den grooten Brockhaus een „Bezeichnung für den Sturz eines Herrschers durch eine Verschwörung an seinem Hofe. In der abendland. Geschichte bietet Russland die häufigen Beispiele einer P. (Sturz der Regenten Anna Leopoldowna 1741, des Kaisers Peter III, 1762, des Kaisers Paul I. 1801.“ Een paleisrevolutie is hier gevolg van samenzwering.

Volgens Meyers Lexikon is een paleisrevolutie „der Sturz eines Herrschers, der sich ohne Erhebung der Massen im Innern des Palastes durch eine Intrigue vollzieht“. Hier is een paleisrevolutie dus een gevolg van intrigues.

Volgens Winkler Prins behoort tot het wezen van de omwenteling een verandering in den staatsvorm, niet alleen een verandering van regerende personen, en daarom is een z.g. paleisrevolutie eigenlijk geen omwenteling.

Tot zoover deze overschrijfwijheid.

Prof. Dijk heeft — helder is het mij nog niet — eerst bij zijn inauguratie, en nu ook verleden week in een Standaard-artikel, gewijd aan dr. B. Wielenga, een enkel woord gesproken over de geschiedenis van ons blad. Den laatste keer gebruikte hij het woord paleisrevolutie. Het zou langs den weg van paleisrevoluties gekomen zijn tot den huidige stand van zaken.

Zou prof. Dijk zijn bedoeling willen verduidelijken? Ik ben op dit punt nog al teergevoelig. Ik ken geen enkele geslaagde poging tot verandering van ons blad wat de personen betreft, die ook maar in 't minst op samenzwering of intrigue lijkt. Ook is de „staatsvorm“ niet veranderd; die is juist bewaard. Ik zou dus met een woord van opheldering zeer verblijd zijn, want ik geloof, dat, als ik het gehezigde woord serieus opvat, het in hooge mate onrechtvaardig is. Bovendien staat prof. Dijk reeds jaren lang buiten de historie van ons blad; hij kent de feiten dus niet, tenzij hij betrouwbare informaties ontving. Maar die zullen zeker anders doen spreken.

K. S.

Soembaneesche moraal: felt is norm.

Een van onze zendingsarbeiders vertelde op een zondagsavond een voorbeeld van de groote moeite, die men had om de bevolking op te voeden tot een christelijk leven, aangezien allerlei oudheidensche gewoonten zoo ontzaglijk diep zaten geworteld in het volksbesef.

Het idee van zonde was zoo heel anders, dan het evangelie dat leerde en daardoor ontstonden misverstanden en moeilijkheden.

Als b.v. een Soembanees een paard had gestolen, was dit alleen diefstal, wanneer dat ontdekt werd. Wist men het echter zoo handig aan te leggen, dat men niet werd gesnapt, dan kon het geweten gerust zijn; de zegen des hemels rustte BLIKBAAR op deze onderneming.

Werd men daarentegen betrapt of het kwam op een andere manier uit, dan was dat de vingerwijzing van boven. Dan had het blijkbaar niet gemogen. En pas dan was er sprake van zonde.

Ontzettend moeilijk om die gewoonten op te voeden! Om aan deze bevolking het begrip zonde bij te brengen.

Men leeft natuurlijk in de gedachte, dat de goden rechtvaardig zijn, en dat ze zonde straffen. Straffen ze niet, wel, dan is er blijkbaar ook geen sprake van overtreden. Dan vinden ze het blijkbaar goed.

We glimlachen eens op zoo'n zondingsavond om die Soembaneesche paardendieven met hun gerust geweten,

..... me
dergelij
Men be
zekerd
Met v
rustig o
heeft d
die met
Dat is
raal. Fe
Op des
op Gods
verkoch
dat hier
waren,
Daarvo
Toen
gerukt,
„christe
heeft to
raties, l
politiek
zienighe
En hij
alles.
Maar
nken.
Allee
Woord
En w
met ver
heids-
neesche
De zel
in onze
Toen
kwam,
verzet,
Lukt da
geweld
Finland
Men l
sche cul
Maar
paarder
Niet
Niet
Dit v
dan hel
Daem
dood gh
de leven
Feit
elk gebi

Kwak
Er is
niet zo
gebied
drogen
gestie g
De be
zijn loo
lyk geb
Hij he
niet we
Deze ge
nen in
nemen,
niet is
We z
voor ee
menu
hebben
der gesl
Want
mensch
bepeler
Dat he
men te
En de l
sultaten
Men
hebben
een my
oceaan
vloed v
dat alle
gediend
Zoo n
Desne
aan he
Tensl
weest e
Niet
dingen.
Midsa
door m
gereerei
Nu, h
stekend
Men
wordt g
Hoe
meer r
loop.
Een
Alme
Schilde
naar at